

Gospodarski in socialni problemi podeželja.

I. predavanje.

Namen teh dveh predavanj ne konkretna naovedila za praktično delo in reševanje problemov, temveč, pripomoči do razumevanja težav, s katerimi se borijo ljudje na deželi.

Gospodarske in socialne razmere v različnih krajih močno različne. Gorenjska - Dolenjska. Na Dolenjskem zočet: Kraški predeli, Suha krajina, kočevski gozdni predel, vinoredni kraji itd. Štajerska: ^{niški} rudarski revirji, Celjska in ~~Varažborska~~ okolica, Savinjska dolina, Haloze, Slovenske gorice, Prekmurje dva okraja.

Ta raznolikost ^{ne dopušta} ~~onemogoča~~, da bi mogli kar nasplošno kaj ~~več~~ praktičnega povedati. To se da storiti le za posamezne kraje.

Vendar je nekaj splošnih dejstev, ki nam razkrivajo bistvo in glavne vzroke težav našega podeželskega prebivalstva.

I. Življenje našega podeželja je mešanica dveh gospodarskih in socialnih sistemov: Naturalnega in menjalnega.

~~XXXXXXXXXXXX~~ Brav za prav živimo šele na prehodu iz naturalnega gospodarstva v menjalno. Seveda ne povsod enako.

// Bistvo ene in druge gospodarske oblike. Razlika. //

Prej: produkcija se je ravnala po potrebah, konsum pa po produkciji. Kljub različnim letinam nekako ^{razno} soglasje med obema.

Vse gospedarsko, kakor tudi ostale življenje teklo po enakomerno, po starih izkušnjah, navadah. Posebne potrebe se niso vsaj ne kaj več spreminjale.

Danes vse drugače: Produkcija se ravna po razmerah na trgu, vsaj morala bi se ravnati. Ker se tržne razmere naglo spreminjajo, bi se morala tudi produkcija spreminjati.

Zlasti pa se spreminjajo in naglo naraščajo potrebe ljudi. ^(Moderne, civilizirane) Kako žive danes pri nas zlasti v krajih, ki so bližji prometu. Mnogokrat imajo več potreb kot konservativnejši meščan.

Za kritje potreb pa je treba denarja. Posebnost modernega gospodarstva pa je:

a/ človek nima nikdar dovolj, kaj še preveč denarja. Prej kmalu preveč raznih sadežev.

b/ Kmečko ljudstvo je na slabšem, ker imajo njihovi proizvedeni na splošno razmeroma nizke cene / nizki produkcijski troški, velika konkurenca/ medtem ko se industrijski izdelki, ki jih kupuje razmeroma dragi.

Posledica: Kmečko ljudstvo je v tem sistemu nujno na slabšem. Te se pravi, ^{če hoče} da živeti tako kot živijo drugi

zlasti trgovski, obrtniški in podobni stanovi mu nujno zmanjka denarja.

Ta posledica tem ~~kužam~~ vidnejša in občutnejša ker se je pri nas prehod v menjalno gospodarstvo izvršil samo na pol: Potrebe so zrasle, kakor da je denarja več kot dovolj, produkcija je v veliki meri ostala na prejšnji stopnji.

Kmečka proizvodnja se že sama po sebi teže prilagodi trgu. /Kar se ješ spomladi žanješ šele jeseni/ ~~Sprijetnost~~ Odvisnost od vreme in letine, kviri račune, Kmečki sadež se povečini ne daje zadrževati. Zato velika konkurenca. Če ne moreš prodati se pridelek večkrat uniči.

Vrh tega je naš kmet strokovno nevešč. To povečuje ~~Strokovna nevednost~~ nevarnosti in težave ~~nevarnosti in težave~~, oziroma jim daje ~~nevarnosti in težave~~ večje velja vo kot je treba.

Odtod ^{gospodarske težave} predvsem prezadolževanje našega kmetijstva, s nezadovoljstvo na deželi.

II, Osnovni problem našega podeželja je torej: Kako spravi potrebe našega podeželskega ljudstva v sklad z njegovo pridobitno sposobnostjo, pa seveda obratno, kako pridobitno sposobnost podeželskega ljudstva tako povečati da bo vsaj približno ustrezala njegovim potrebam.

Zakaj omenjam na prvem mestu: potreba soglasja med

naj se potrebe spravijo v sklad s pridobitnimi sposobnostmi in možnostmi.

Zato ker se te sposobnosti in možnosti trenutno in bodo gotovo še dalj časa močno omejene. Vsekakor ni glavna umet-
vedno le
nost podeželskega življenja: čim več zaslužiti, temveč s tem
kar imamo čim bolj živeti.

Seveda je tudi vprašanje pridobivanja velevažno, vendar prvo in najvažnejše ni.

x x x

Vse to kar sem povedal o kmečkem prebivalstvu velja vsaj v glavnem tudi glede drugih prebivalcev podeželja. Tudi pri teh se namreč možnosti pridobivanja omejene, vsekakor bolj kot v mestih in trgih in industrijskih krajih.

Delavci na deželi so pri kmetih nujno slabo plačani, pa tudi delavci v obrtni in mali industriji na deželi zaslužijo manj. Enako podeželski obrtniki. Na drugi strani pa imajo vsi ti tudi možnost cenejšega pa prav tako dobrega in še boljšega življenja kot v mestih, trgih in industrijskih krajih.

Kasten dom, nekaj zemlje, odpaže potreba letovišč, itd /

Zato je tudi pri teh važno ne le koliko zaslužijo, oziroma da čim več zaslužijo temveč tudi sicer kako znajo s tem kar imajo svoje življenje urediti.

*Vse to velja tem bolj ker vsi ne razumejo kmečkega življenja
demoraliziralo. Če bi bila demoracija je tudi pokvarila
kmetov dušo: Kmetov demoracija je tudi plačati!*

Sklep:

-5-

innetnost, kako bi stan
kar prava kolikor mo
fotie delo dovol.

V mestih, trgih in industrijskih krajih se suče vse
tako rekoč vse okrog pridobivanja, na deželi je prav tako
važna - če ne še bolj - ureditev konsuma in potrošnje.

Nadidek u pr. samo x to kako bi živneli z ljudmi. Plin, f

Pri nas kjer smo glede proizvodnje in pridobivanja še
tako zelo zaostali je seveda ta plat tudi še danes najvaž-
nejša, čeprav nikakor ne smemo zanemariti tudi druge, konsumne
in potrošne strani podeželskega življenja.

Iz tega splošnega orisa sledijo nekatere podrobnosti,
o katerih bomo govorili v naslednjem predavanju.

II. predavanje

Problemi produkcijske in pridobitne plati podeželskega
gospodarskega življenja.

1/ Pomankanje ~~xxxxxxx~~ splošne in strokovne izobrazbe
poljskih proizvodov
tako glede produkcije/kaker zlasti tudi glede prodaje.

Sodobni poljedelec bi moral biti pravi strokovnjak.

Kaj mora danes vedeti n. pr. živinorejec, sadjerejec, vinegradnik
itd. Gre za množine in kakovost proizvodov, pa za to kako ga
znaš prodati. Slednje je mnogokrat najvažnejše. /Otresena
jabalka/. Potreba in pomen prodajnih zadrug. Zopet pa je pri-
merna izobrazba pogoj.

Glede izobrazbe težave ker z dežele ljudje ne morejo
kar tako v šole. Večinoma jih tudi šolska izobrazba pokvari.

S kmetijske šole na Grmu gredo za žandarje, financarje, aluge itd.

Kaj bi lajke storilo v tem pogledu učiteljstvo. Seveda če bi bilo primerno izobraženo, in stalno.

2/Ureditev posetnih razmer. ~~XXXXXX~~ Cela vrsta kočljivih vprašanj. Najvažnejša komasacija. To omogoča intenzivno obdelovanje zemlje, in ~~že~~ tudi, da je gospodinja lahko blizu doma oziroma kar doma. Važno radi gospodinjskih poslov, otrok itd. zdravja itd.

~~3/Redna prava na deželi. Ali naj shranjamo velike kmetije? Zmotane vprašanje, ki se ne da enotno rešiti. Gospodarske prednosti malih posestev. Več ljudi ima lahko lasten dom. Na tak način tudi mori pravi industrijski proletarijat.~~

~~4/Hkrati s tem je seveda potrebno da ~~xxx~~ pride črna in industrija na deželo. /Decentralizacija industrije/ Druge države: Nemčija. Amerika/ Rešitev je v zvezi poljedelstva s ~~kmeti~~ industrijo. ~~Kmet bo lahko prodajal delavec bo icmi dela,~~
5/V zvezi s tem bi bilo rešeno tudi vprašanje postranskega zaslužka, ki pa je v resnici bistven. Naš kmet ne bo mogel nikdar živeti same od zemlje.~~

5/Decentralizacija industrije pomeni tudi za kmečke delavce in bajtarje znatno olajšavo oziroma rešitev. Socialni problemi delavstva se na deželi preprostejši. Možnost lastnega

3/Zveza kmečkega pa obrtnega in zlasti še industrij-
skega gospodarstva in življenja vobče. Z drugimi besedami:
Industrije na deželo! Decentralizacija industrije.

Prednosti:

a/za kmeta: lažje proda svoje pridelke; ima možnost
postranskega zaslužka, ki je vresnici nujen, Same od zemlje
naš kmet ne bo mogel nikdar živeti. Vsaj na splošno ne.

Tudi dedno pravo, ki povzroča toliko težav se lažje
reši. Vprašanje ali naj ohranjamo velike kmetije, druge otroke
pa poženemo z dna ni več tako važne.

V ospredje stopijo prednosti malih posestev. Več ljudi
ima lahke lasten dom. Industrijski proletariat se ne bo
v taki meri množil. Več ljudi ostane zvezanih z zemljo.

b/Tudi za podeželske in kmečke delavce in bajtarje
pomeni decentralizacija industrije znatno olajšavo. ~~Širši~~
Možnost zaslužka in eksistence.

Verh tega so socialni problemi na deželi preprostejši.
Možnost lastnega doma. Stanovanjsko vprašanje odpade.

Stanovanjsko vprašanje⁷ - odpade

doma/Skrba za otroke poenostavljena. Ni treba letovišč.

Podeželski delavec se lahko zadovolji z nižjo mezdo.
Produkcija se torej lahko poceni.

Tudi vprašanje kmečkih delavcev, zlasti sezonskih je na ta način lažje rešljivo.

5/Hkrati se na ta način rešuje za kmečko prebivalstvo vprašanje postranskega zaslužka, ki je v resnici bistven. Samo od zemlje kmet na splošno ne bo mogel nikdar živati.

Tudi dedno pravo se na ta način potem lažje uredi. Vprašanje ali naj ohranjamo velike kmetije se ne da enotno rešiti, je pa v tem primeru mnogo manj važno.

Upoštevajp se lahko gospodarske prednosti malih posestev. Več ljudi ima lasten dom. Industrijski proletariat se ne bi v taki meri množil.

Tudi obrt dobi na ta način več eksistenčne možnosti.

Problem obrti in industrije.

(Pomen tega pomena)

Decentralizacija industrije v New York, U.S.A.

Problemi konsuma in potrošnje: Pomen gospodinjstva

na deželi:

Podeželska gospodinja ~~more~~ ne more iti na trg in tamkaj z razpoložljivimi sredstvi nakupiti kar ravno želi. Računati mora s tem, kar ima v naravi, ter napraviti iz

tega kar največ in najboljše se da napravaiti.

Maloga podeželske gospodinje je terej mного težja zahteva neprimerne več znanjain spretnosti kot je mera ime ti delavska ali uradniška gospodinja v mestu.

To velja:

a/najprej in nabolj glede prehrane.Kaj lahko napravi tu veščā in spretna gospodinja ne da bi trošila kaj denarja Če ne ume tega pa je njena družina primerana živeti kot ži-
vina.

b/ v prav znatni meri velja iste glede obleke in ^{Plat}opre-
me stanovanj.Podeželsko stanovanje se da tudi s preprostimi sredstvi zelo okusno in praktično opremiti, okusnje in bolj praktično kot se opremljena po mestnih vzorcih.

To plat stanovanjske kulture smo pri nas trahovito zanemarili.Vse naše vasi so spacane arhitektonske in po opre-
mi stanovanj.

V zvezi z vsemi temiproblemi in njihove rešitvijo bi se v nemali meri dalo rešiti tudi vprašanje higijene ki je pri nas na deželi še v take mnogih krajih neverjetno zanemarjeno.

Na vseh teh poljih čaka zlasti učiteljstvo, predvse, učiteljice, če bi bile primere usposobljene sila hvaležne polje dela,

Končno še dve vprašanji: iz ki jih navadno prištevamo področju socialnega zavarovanja:

a/bolniško zavarovanje. Posebno pereče postaja to ker se industrijske delavci v tem pogledu še dosti dobro preskrbljeni.

Težave takega zavarovanja./Hranarina/Prispevki previsoki.

Ena rešitev^{ve} zdravstvene zadruga.

Druga preureditev zdravstvenih občin.

b/Starostna preskrba: Ena je vprašanje preskrbe onemoglih revežev. Druga preskrba siromašnejših prevžitkarjev.

Sistematično ubožno skrbstvo. ~~Ubožnice~~ Ubožnice.

Starostno zavarovanje. Njegove meje in težave.

Sklep: Nalog silno mnogo. Najprej potrebe zdrave gledanja na vse te probleme. Potem pa smotrno in požrtvevalno delo.